

Landskap: Småland
Kommun: Västervik
Socken: Gladhammar
Fastighet: Fårhult 2:27
Byggnadsminne nr : 32 i Västervik

Byggnadsminnesförklaring av Fårhults f d järnvägsstation

Beslut

Med stöd av 3 kap 1 § lagen (SFS 1988:950) om kulturminnen m m (KML), förklarar Länsstyrelsen byggnaderna på fastigheten Fårhult 2:27, enligt karta bilaga 1, för byggnadsminne.

Länsstyrelsen beslutar enligt 2 § samma lag att följande skyddsbestämmelser skall gälla för byggnadsminnet:

1. Den f d stationsbyggnaden med tillhörande avtråde, ekonomibyggad samt jordkällare på fastigheten får inte rivas, flyttas eller till sitt yttre byggas om eller på annat sätt förändras.
2. I den f d stationsbyggnaden får inte sådana åtgärder vidtagas som innebär ingrepp i rumsindelning och stomme. Ingrepp får inte heller göras i äldre, fast inredning. Detta gäller både väntsal, stationsmästarbostaden på andra våningen och övriga utrymmen. Exempel på fast inredning är paneler, fönster, dörrar, lister, golv och övriga snickerier och inredningsdetaljer. I ekonomibyggad och avtråde får ingrepp ej göras i fast inredning. I ekonomibyggningen skall murstocken med murad bakugn och uttag för bykgryta hållas intakt.
3. Byggnaderna skall underhållas så att de inte förfaller eller det kulturhistoriska värdet minskar. Vård och underhållsåtgärder skall utföras på ett sätt som är anpassat efter de material och tekniker som traditionellt har använts.
4. Förutom byggnaderna skall grunden och stensättningen från den rivna lastkajen bevaras, den gamla körvägen genom området hållas öppen samt trädgårdens karaktär bevaras. Trädgården skall underhållas enligt en av Länsstyrelsen godkänd vårdplan.
5. Fastigheten Fårhult 2:27 i Västerviks kommun, se bilaga 1, får inte ytterligare bebyggas och skall hållas i sådant skick att stationsmiljöns utseende och karaktär inte förvanskas.

Om det finns särskilda skäl får länsstyrelsen, enligt 3 kap 14 § KML, lämna tillstånd till att byggnadsminnet ändras i strid mot skyddsbestämmelserna, samt ange villkoren för hur ändringen skall utföras samt den dokumentation som behövs. Vård och underhåll av byggnader och tomt/trädgård skall ske i samråd med Länsstyrelsen.

Redogörelse för ärendet

Fråga om att förklara det f d stationshuset i Fårhult på fastigheten Fårhult 2:27 i Västerviks kommun som byggnadsminne väcktes 2001-10-02 av fastighetens ägare, Ägaren, Förvaltnings AB Smålandsbanan och Västerviks kommun har beretts tillfälle att lämna synpunkter på ett förslag till beslut. Västerviks kommun inkom 2002-07-22 med yttrande utan erinran. Förvaltnings AB Smålandsbanan har, efter samråd med ägaren, inkommit med yttrande med tillstyrkan 2002-0801. Inkomna synpunkter har beaktats i beslutet.

Genom länsstyrelsens beslut 1996-06-24 och 1999-02-16 har smalspårsjärnvägen mellan Verkeback och Hultsfred förklarats som byggnadsminne. Genom byggnadsminnesförklaringen är smalspåret med tillhörande konstruktioner och flera järnvägsstationer och andra byggnader knutna till järnvägen skyddade utmed denna sträcka. Länsstyrelsen arbetar för närvarande också med att förklara järnvägssträckorna Västervik – Verkeback och Hultsfred-Triabo med tillhörande konstruktioner och järnvägsbyggnader som byggnadsminne. Frågan om att förklara sträckan Jenny – Västervik för statligt byggnadsminne handläggs inom Riksantikvarieämbetet. Därefter skulle den unika smalspårsjärnvägen Västervik-Hultsfred-Växjö vara skyddad i hela sin sträckning genom Kalmar län.

Historik

Sträckan Hultsfred-Västervik öppnades för trafik 1879 och är därmed banans äldsta del. Fårhults station uppfördes 1878-79 i samband med tillkomsten av den aktuella järnvägssträckan. Stationshuset är ritat av Hugo Hammarskjöld på Tuna gård som också gjort mönsterritningar till flertalet byggnader utmed sträckan Hultsfred-Västervik. Liknande stationshus har för övrigt också funnits i Tuna och Vena, men bägge dessa är numera försvunna genom rivning. Stationshuset i Fårhult inrymmer numera en restaurang.

Den nära 19 mil långa järnvägen Växjö-Västervik ingick i ett omfattande nät av smalspårsjärnvägar i östra Götaland. Den passerar även en kort bit in i Jönköpings län på sin väg mellan Kronobergs och Kalmar län. Gods- och persontrafiken lades ner efter hand under 1950- 60-talen, men överlevde på den aktuella sträckan tom 1984. Den blev därmed SJ:s sista smalspåriga järnväg med persontrafik. Idag underhålls och nyttjas banan som turistjärnväg.

Beskrivning av stationshusets exteriör

Stationshuset är uppfört i 1 ½ våning av timmer. Fasaderna var ursprungligen rödfärgade men är idag panelade med en bred, profilerad stående locklistpanel som oljemålats med en ljus, närmast vit färg. Foder, knutar, vindskivor och fönsternickerier är målade i en mörkare, grå färgsättning. Ett tandat våningsband markerar gränsen mellan under- och övervåning, även detta målat i grått. Panelen har sannolikt tillkommit kring sekelskiftet 1900. På den östra gaveln, mellan gavelfönstren och våningsbandet, sitter en skylt med texten "FÅRHULT" och på den norra sidan, mot järnvägen, en skylt med texten "17 km från w vik - FÅRHULT - 53 km från h fred".

Taket var ursprungligen papptäckt men belades kring sekelskiftet 1900 med falsad plåt som i sin tur ersattes med tvåkupigt tegel i slutet av 1980-talet. Samtidigt ersattes också de äldre tegelskorstenarna av plåtklädda dito. Huset står på en grund av huggen granit.

Beskrivning av stationshusets interiör

Interiört har planlösningen i stort sett bevarats. Bottenvåningen domineras av en genomgående f d vänthall, som under en tid också hade funktionen som godsmagasin, idag restaurang. Stationsföreståndarens f d kontor som består av två rum utmed ena gaveln, är idag restaurangkök. I samband med att restaurangen inreddes här 1986-87 har även andra, smärre förändringar gjorts, bl a har en järnspis inmurats i den f d vänthallen. Tidigare stod här en järnkamin. På övervåningen, den f d bostadsdelen, finns ett litet kök med bevarad järnspis och kåpa. I ett av rummen finns också en kakelugn i behåll. Snickerierna, t ex dörrar, fönster och foder är väsentligen bevarade sedan byggnadstiden.

Beskrivning av ekonomibyggnaderna

Strax öster om det f d stationshuset ligger avträdet uppfört i trä, som sannolikt också ritats av Hugo Hammarskjöld. Det är exteriört välbevarat och målat i samma färgsättning som stationshuset. På krönet av det tegelklädda topptaket sitter en ventilationshuv som utformats som en liten lanternin.

På fastigheten ligger också en ekonomibyggnad, sannolikt uppförd samtidigt som stationshuset. Den är timrad och rödfärgad. Sadeltaket är täckt med tvåkupigt tegel. Eldstadskomplexet med uttag för bykgryta och bakugn finns i behåll. På husets baksida är en senare tillbyggnad av stående plank, exteriört rödfärgat, innehållande vedbod och förråd. Till tomten hör även en karaktäristisk jordkällare som vittnar om forna tiders levnadsförhållanden. Det magasin som en gång hörde till miljön är idag rivet men den stensatta grunden finns kvar.

Tomten

Karaktäristisk stationsmiljö med grusad plan mellan huset och den nyare träperrongen vid spåret. Den stensatta grunden från gamla lastkajen (vid det nu rivna magasinet) finns bevarad liksom den gamla körvägen genom området. En mycket stor alm är vårdträd. Enkla vita och lila syrener, ligusterhäckar som bildar berså och ett Gravensteineräppelträd är andra exempel på karaktäristiska gårdsväxter. I den f d köksträdgården har plommonträd brett ut sig. Enstaka härdiga perenner som finns kvar är brandlilja och krollilja.

Motivering

Vid byggnadsminnesförklaringen 1996-06-24 skyddades själva smalspåret och dess sträckning förbi Fårhults stationsområde. Stationstomten berördes då inte av byggnadsminnesförklaringen eftersom den tidigare avstyckats från järnvägsfastigheten och försålts till en privat ägare. För att slå vakt om helheten i järnvägsmiljön anser länsstyrelsen det viktigt att även stationsområdena får ett motsvarande skydd.

Den före detta järnvägsstationen i Fårhult utgör en mycket viktig och naturlig del av den tidigare byggnadsminnesförklarade sträckan av smalspårsjärnvägen Hultsfred-Westerviks Järnväg (HWJ). Stationsbyggnaden med tillhörande tomt, avträde, ekonomihus och jordkällare utgör en mycket välbevarad stationsmiljö utmed denna del av smalspåret sträckning.

Med hänsyn härtill, finner Länsstyrelsen att Fårhults f d station med byggnader och tomt är att betrakta som synnerligen märklig och väl uppfyller kraven för en byggnadsminnesförklaring enligt 3 kap 1 § KML.

Övrigt

Enligt 3 kap 21 § KML gäller detta beslut omedelbart även om det överklagas.

Överklagande

Detta beslut kan överklagas hos Länsrätten i Kalmar län (bilaga 2).

Sven Lindgren

Kjell-Håkan Arneil

Bilaga

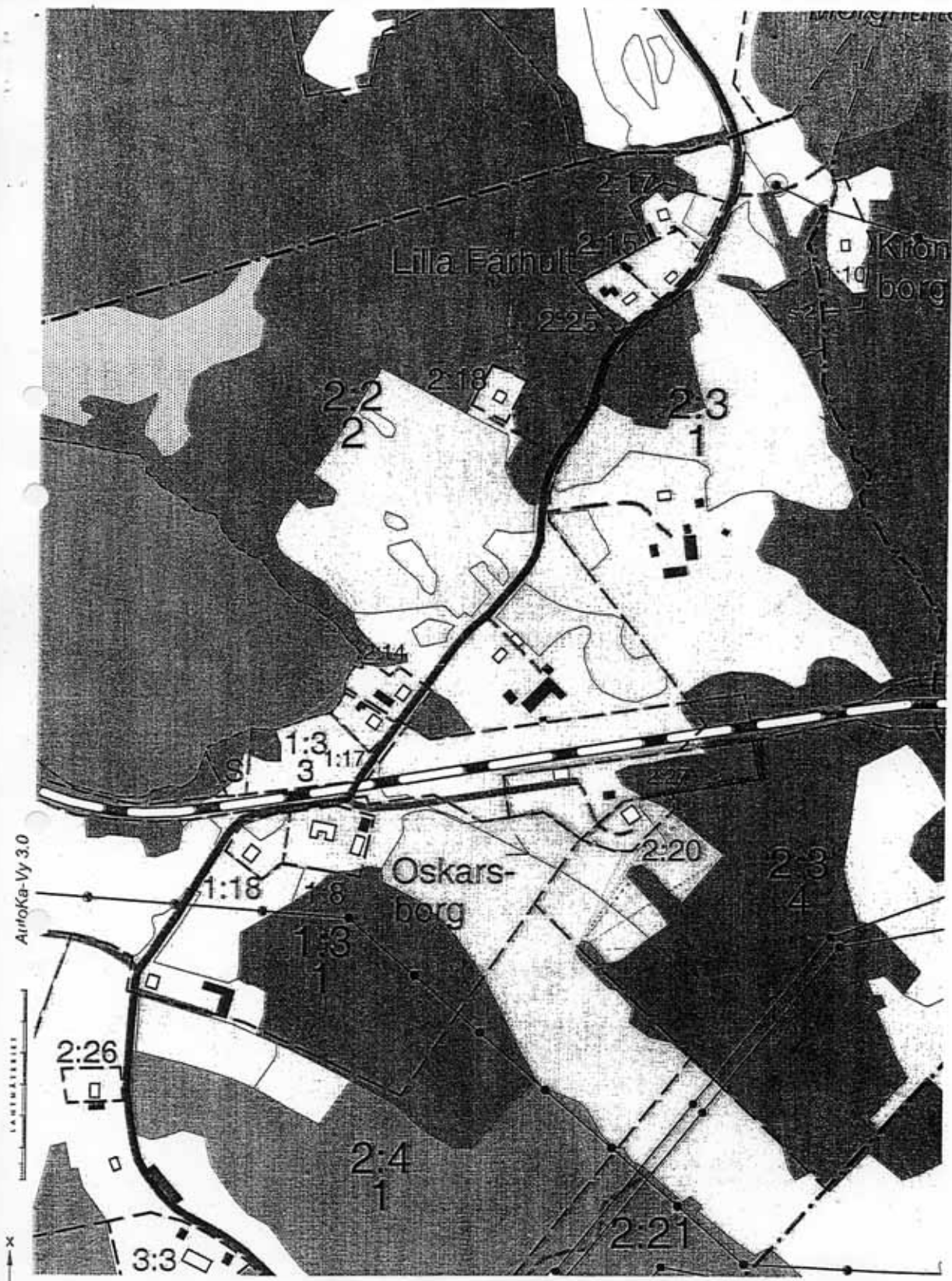
1. Karta över fastigheten
2. Hur man överklagar

Kopia

Kulturmiljöfunktionen (bm-reg), bil 1
Riksantikvarieämbetet (delgivningskvitto), bil 1
Kulbackens museum, Västervik, bil 1
Kalmar läns museum, bil 1
Inskrivningsmyndigheten, bil 1
Västerviks kommun, byggnadsnämnden, bil 1
Länsstyrelsen i Jönköpings län, Kulturmiljöenheten, 551 86 Jönköping, bil 1
Länsstyrelsen i Kronobergs län, Kulturmiljöenheten, 351 86 Växjö, bil 1
Förvaltnings AB Smålandsbanan, c/o Advokat I Qvarnström,
Storgatan 36, 593 33 Västervik, bil 1
Tjustbygdens Järnvägsförening, Box 173, 593 23 Västervik, bil 1
Gladhammars hembygdsförening, bil 1
KL

Lagakraftsbevis till:

Lantmäterimyndigheten

ArtfoKa-Vy 3.0

LANSMÄTTARIE

x
y

x = 6401163
v = 1536186

Public
Datum: 2002-08-01

50 0 50 100 150 200 250 m

Skala 1:4000